

3. Лупенко Ю., Шпикуляк О., Малік М., Ксенофонтова К., Морозова А. Розвиток сімейних фермерських господарств в умовах воєнного часу та перспективи повоєнного відновлення України. *Аграрна економіка*. 2023. Т. 16, № 1–2. С. 9–22.

Abstract: The adaptation of farming enterprises is examined as a behavioral response to the transformation of economic interests under crisis conditions. It is substantiated that the shift in priorities from development to survival leads to the predominance of short-term managerial decisions aimed at maintaining liquidity and ensuring the continuity of production. The interrelation between the structure of risks, the transformation of economic interests, and adaptation practices is identified.

Keywords: farming enterprises, adaptation, economic interests, martial law, risks, managerial decisions.

УДК 657:004:351.82

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-160

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ СТІЙКІСТЮ

Усикова О.М., д-р екон. наук, професорка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0001-6734-5757>

Анотація: Досліджено роль цифрової трансформації бухгалтерського обліку як стратегічного інструменту в системі антикризового управління продовольчою стійкістю. обґрунтовується впровадження інноваційних технологій (Big Data, блокчейн, ШІ) що дозволяє забезпечити прозорість ланцюгів постачання, точність прогнозування дефіцитів та оперативність прийняття управлінських рішень. Особливу увагу приділено переходу від традиційних методів реєстрації даних до моніторингу в режимі реального часу, що є критичним для стабілізації продовольчого сектору в умовах економічної нестабільності та воєнних ризиків. Визначено, що цифровізація обліку не лише мінімізує витрати, а й створює надійну інформаційну базу для підтримки глобальної та національної продовольчої безпеки.

Ключові слова: цифрова трансформація, бухгалтерський облік, антикризове управління, продовольча стійкість, продовольча безпека.

Актуальність теми. Забезпечення продовольчої стійкості є однією з ключових передумов національної безпеки будь-якої держави, особливо в умовах глобальної геополітичної турбулентності 2024–2026 років. Для України, яка є стратегічним гравцем на світовому аграрному ринку, питання оперативного контролю за ресурсами постає особливо гостро. Традиційні облікові моделі, орієнтовані на ретроспективний аналіз, уже не здатні задовольнити потреби антикризового управління, яке вимагає прогнозування та миттєвого реагування на виклики. Цифрова трансформація обліку стає тим технологічним базисом, що дозволяє перетворити статичну інформацію на динамічний інструмент захисту національних інтересів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання продовольчої безпеки та облікового забезпечення аграрного сектору досліджували провідні вчені МНАУ та інших інституцій. Проте інтеграція інноваційних цифрових інструментів (Blockchain, IoT, AI) в єдину систему антикризового обліку саме в розрізі національної безпеки потребує подальшого поглибленого вивчення.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо трансформації системи обліку в агропромисловому комплексі на засадах цифровізації для посилення антикризового потенціалу продовольчої стійкості держави.

Виклад основного матеріалу. Продовольча стійкість у системі національної безпеки – це здатність держави гарантувати безперебійний доступ населення до якісної їжі за будь-яких умов. Цифрова трансформація обліку в цьому контексті виступає не як допоміжна функція, а як «нервова система» управління. Розглянемо ключові вектори цієї трансформації:

1. **Впровадження концепції Real-time Accounting.** Традиційний облік фіксує події із запізненням (місяць, квартал). В умовах кризи (блокування кордонів, руйнування складів) інформація потрібна «тут і зараз». Цифрові платформи дозволяють автоматизувати збір даних з первинних джерел, формуючи оперативні продовольчі баланси. Це дає можливість уряду та бізнесу бачити реальні залишки зерна, пального та добрив у масштабі країни в режимі реального часу.

2. **Технологія Blockchain для простежуваності ланцюгів постачання.** Стійкість системи залежить від її прозорості. Використання розподілених реєстрів в обліку дозволяє створити імунну систему проти корупції та «тіньового» ринку. Кожна одиниця продукції отримує цифровий паспорт, що виключає маніпуляції з обсягами стратегічних запасів та гарантує харчову безпеку для кінцевого споживача.

3. **Інтеграція облікових даних із ГІС та супутниковим моніторингом.** Для антикризового управління важливо обліковувати не лише зібраний врожай, а й потенціал земель. Використання геоінформаційних систем дозволяє вести детальний облік пошкоджених, замінованих або виведених з обігу земель. Це стає основою для планування продовольчих програм на наступні періоди, мінімізуючи ризики раптового дефіциту.

4. **Автоматизація моніторингу державних резервів через IoT.** Смарт-системи обліку на базі «інтернету речей» (сенсори на елеваторах, датчики руху в логістиці) дозволяють здійснювати безперервний аудит матеріальних цінностей. Це радикально знижує роль людського фактора та ймовірність помилок у звітності про обсяги критичного імпорту чи внутрішнього запасу.

5. **Кіберзахист облікової інформації.** Цифровізація несе нові ризики. В системі національної безпеки облік продовольства є об'єктом критичної інформаційної інфраструктури. Тому трансформація включає створення

захищених хмарних сховищ та децентралізованих баз даних, які залишаються життєздатними навіть за умови кібератак на державні сервери.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Цифрова трансформація обліку є визначальним фактором формування стійкої моделі продовольчої безпеки. Вона дозволяє змінити парадигму управління: від ліквідації наслідків кризи до превентивного моделювання та запобігання загрозам. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка уніфікованих стандартів цифрового обліку для агропідприємств, що дозволить інтегрувати їх у загальнодержавну систему моніторингу національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Продовольча безпека України в умовах війни: аналітична доповідь. НІСД, 2024. 84 с.
3. Дубініна М. В. Цифрова трансформація обліку як чинник зміцнення економічної безпеки аграрних підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2025. № 2. С. 104–112.
4. Шибанін В. С., Синякевич І. В. Стратегічні напрями забезпечення продовольчої стійкості регіону в умовах воєнного стану. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2024. Вип. 3. С. 5–14.

Abstract: The article explores the role of the digital transformation of accounting as a strategic tool within the crisis management system for food resilience. The study substantiates that the implementation of innovative technologies, such as Big Data, blockchain, and AI, ensures transparency in supply chains, accuracy in deficit forecasting, and efficiency in managerial decision-making. Particular attention is paid to the transition from traditional data recording methods to real-time monitoring, which is critical for stabilizing the food sector amid economic instability and war-related risks. It is determined that the digitalization of accounting not only minimizes costs but also creates a reliable information base to support both global and national food security.

Keywords: food resilience, food security, agricultural enterprises, data automation, managerial decisions.